

Til

Alle kommuner i Norge

Fra

NOAH – for dyrs rettigheter

Dronningens gate 13

0152 Oslo

register@dyrsrettigheter.no

Dato: 20.09.2023

SKUDDPREMIEORDNINGER BØR AVSLUTTES

Skuddpremier bidrar til å undergrave grunnleggende respekt for dyr og ordningene bygger på et utdatert natursyn. Forskning viser samtidig at skuddpremieordninger er meningsløse. NOAH oppfordrer derfor kommuner som har skuddpremieordninger til å avslutte disse.

NOAH erfarer at skuddpremieordninger ofte ikke oppfyller kravene i viltloven

I følge viltloven §51 kan skuddpremie kun fastsettes «for viltarter som har jakttid og som gjør skade» og det er i brev fra Direktoratet for Naturforvaltning til NOAH den 05.10.2012 definert hva skadebegrepet i loven omfatter: «*Skuddpremie er ment til å skulle stimulere til økt jakt og fangst slik at bestanden til en viltart som volder skade blir redusert. Med skade menes skade av et visst økonomisk omfang, og hovedsakelig skade på næring. Det kreves dokumentasjon om at arten volder vesentlig økonomisk skade på eiendom eller næringsinteresser. Dette kan for eksempel være en rovviltart som gjør skade av vesentlig betydning på bufe og tamrein*». NOAH erfarer at mange kommuner mangler dokumentasjon på at skade av vesentlig betydning på eiendom eller næringsinteresser har oppstått og at ordningene dermed ikke oppfyller kravene i loven. Videre står det i viltloven §51: «Fastsettelse av skuddpremie trenger godkjenning av fylkeskommunen eller den fylkeskommunen i samråd med direktoratet gir fullmakt». NOAH erfarer at kommuner og lokale jeger- og fiskerforeninger i mange tilfeller utlover skuddpremier uten godkjenning fra fylkeskommunen. Miljødirektoratet understreker forøvrig at statlige midler ikke skal benyttes til skuddpremie. Dette gjelder også for kommunens viltfondsmidler.¹

¹ Brev fra Miljødirektoratet til fylkeskommunene 13.01.2014: «Fylkeskommunen kan gi kommunene tillatelse til å fastsette skuddpremie etter viltlovens § 51»

Skuddpremieordningen er utdatert, uetisk og undergraver dyrevelferdslovens formål om å fremme respekt for dyr

Skuddpremieordningen er ikke i samsvar med tilkjennelsen av dyrs egenverdi i dyrevelferdsloven, og undergraver dyrevelferdslovens formål om å fremme respekt for dyr. NOAH mener derfor at adgangen til å gi skuddpremier som ledd i viltforvaltning av disse grunnene ikke bør tillates.

Skuddpremier kan karakteriseres som et guff fra fortiden og en følge av et foreldet syn på dyr og natur. Arter som ikke regnes som «matnyttige» og som livnærer seg delvis av andre arter, fremstilles som «skadedyr», og forfølges og drepes med det mål å ta livet av flest mulig. VESO skriver følgende i en rapport bestilt av Mattilsynet («Konsekvenser av menneskelig aktivitet på dyrevelferd hos viltlevende dyr»): «Skuddpremier og unntak fra bestemmelsen om yngletidfredning innebærer at enkelte arter blir sett på som ”skadedyr”. Dette reduserer angjeldende arts status, noe som kan resultere i mindre omtanke for at dyret ikke skal lide under jakt eller fangst. (...) Stempling av et dyr som ”skadedyr” reduserer uvilkarlig dyrets status og øker faren for bekjempelse med uetiske midler.»²

Skuddpremier medfører ikke bare økt jaktpress, men også økt fare for skadeskyting. Dermed kan de dyrevelferdsmessige konsekvensene av skuddpremie være svært omfattende både for de konkrete dyrene som skal jaktes på, og de dyptgående holdningene mot ville dyr i lokalsamfunnet. Anbefalingen er klar: «Adgangen til å gi skuddpremier som ledd i viltforvaltning bør fjernes.»³

Det følger av dyrevelferdsloven §3 første punktum at «[d]yr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker». Ut ifra en alminnelig språklig forståelse av begrepet «egenverdi» innebærer det at noe har verdi i kraft av å være det eller den en er, uavhengig av om en har nytteverdi for andre. Dyrenes egenverdi gjelder også for dyr som jegermiljøer definerer som “uønskede” i norsk natur, grunnet en oppfatning om at de konkurrerer med dyr jegere ønsker “utbytte” av.⁴

Skuddpremieordninger er ikke effektive

Et gammeldags og utdatert syn på naturen og dens arter, i kombinasjon med uvitenhet om arters funksjoner i økosystemet, bidro til innføringen av de første skuddpremiene. I dag er synet på natur og dyrevelferd endret, og vi besitter nå stor kunnskap om naturmangfold og viktigheten av hver arts rolle i økosystemet. For både viltloven og naturmangfoldloven er det overordnede formålet at naturen og dens artsrikdom skal bevares og vernes, og NOAH mener at skuddpremieordningen strider mot grunnprinsippene i begge disse lovene. Skuddpremieordningen er ineffektiv og bidrar ikke til langsiktig reduksjon av populasjonen

Skuddpremieordningen er en omdiskutert praksis, og ikke bare på bakgrunn av de dyreetiske hensynene. Effekten ved bruk av skuddpremier er av mange kritisert, og det er en generell konsensus blant fagfolk i dag at skuddpremieordningen er lite formålstjenlig.

² Cecilie M. Mejdell, VESO «Konsekvenser av menneskelig aktivitet på dyrevelferd hos viltlevende dyr» (2004)

³ Ibid.

⁴ Ot.prp. nr. 15 (2008-2009) s. 29

NOAH vil trekke frem en artikkel i Dagens Næringslivs magasin D2 publisert 9. april 2021⁵ som belyser den svært utbredte misoppfattelsen om at skuddpremieordninger reduserer bestanden av smårovvilt. I artikkelen beskrives det at: *“Til tross for at ledende forskere allerede på 1950-tallet kalte rovviltbekjempelsen meningsløs og skuddpremier for bortkastede penger, viser Dagens Næringslivs kartlegging at det finnes skuddpremie ordninger i én av fire norske kommuner.”*

I artikkelen uttaler flere fagpersoner seg negativt til skuddpremier: Vidar Holthe, tidligere biolog i det som nå tilsvarer Miljødirektoratet, forfattet denne uttalelsen allerede i 1973: *“Ut fra faglige vurderinger trekker Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske (Nå Miljødirektoratet) i 1973 den statlige støtten til skuddpremie på rev og mink (en fremmed art i Norge), fordi «en har gjennom nåværende skuddpremieordning ikke kunnet påvirke bestanden av disse viltartene som har en så høy reproduksjonskapasitet».* Videre i artikkelen sier Holthe (som også har vært viltforvalter i Østfold samt utmarksrådgiver i Norsk Skogeierforbund): *“Den store sannheten er at innenfor lovens rammer er generell småroviltbekjempelse som å øse vann ut av Mjøsa med bøtte.”*

Fylkesmannen i Hedmark uttalte om skuddpremieordninger i 1997 (sitert i artikkelen): *«Faglig sett vil det være et tilbakeskritt og et dårlig signal at en på Statens grunn på nytt innfører slike ordninger.»* Knut Morten Vangen, seksjonsleder for viltseksjonen i Miljødirektoratet uttaler: *«Vi antar likevel at de fleste slike ordninger i begrenset grad bidrar til bestandsreduksjon av de aktuelle artene, og at måloppnåelsen med ordningene derfor kan være begrenset.»*

Politikere reagerer også og ønsker nå å fjerne skuddpremieordningen i sin helhet.⁶

Da Sandnes kommune skulle vurdere innføring av skuddpremieordning på rev ble det uttalt at: *“Effekten av skuddpremieordninger er faglig omdiskutert. Revebestanden ser ut til å variere fra år til år, også i områder uten skuddpremie på stede egne viltarter. Tall fra Gjesdal kommunes skuddpremieutbetalinger mellom 2012 og 2016 viser eksempelvis store variasjoner fra år til år, tilsynelatende uavhengig av ordningen.”* og *“For tidligere Sandnes kommune ble ordningen med skuddpremie avvirket i 2006. Da klagen ble lagt frem for politisk behandling var begrunnelsen: «Grunnlaget for fjerning av skuddpremien var at denne ikke hadde særlig innvirkning på bestanden.»”*

NINA (Norsk Institutt for Naturforskning) understreker at intensiv jakt ikke senker rødviltbestanden, fordi den «kompenserer» med både reproduksjon og innvandring.⁷ Intens jakt på naturlig tilhørende arter er svært uheldig, da det ofte brukes uetiske metoder – dette er også tilfelle på rev (for eksempel hihundjakt). Effekten er ikke «balanse» i naturen, fordi en villet ubalanse fortsatt eksisterer på grunn av menneskelige interesser om kunstig «utbytte» fra ville dyr. NINA peker for øvrig på at redusert tilgang til mat fra mennesker (søppel, åte, jaktrester m.m.), altså mindre menneskelig påvirkning, får dyrene til å utvide sine territorier og dermed

⁵ Dagens Næringslivs magasin, D2, 9. april 2021 <https://www.dn.no/staticprojects/special/premiedyrene/>

⁶ Dagens Næringslivs magasin, D2, 14. april 2021 <https://www.dn.no/d2/friluftsliv/jakt/naturressurser/ville-dyr/politikere-reagerer-pa-skuddpremier-etterlevninger-fra-en-annen-tid/2-1-994931>

⁷ NINA temahefte 79: Jakt i Lierne – Om smårovvilt, rev og hønsfugl. Rapport fra smårovvilt-prosjektet «Jakt-i-Lierne» 2014/15 – 2018/19 Lars Rød-Eriksen, Pål F. Moa og Nina E. Eide <https://brage.nina.no/nina-xmli/bitstream/handle/11250/2685750/ninatemahefte79.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

reducere bestandens tetthet. Rødreven er i følge Scandfox en art med komplisert samspill på flere nivåer i sitt økosystem.⁸ Rødrev kan hindre mink (fremmedart) i å spre seg.⁹ Rødrev er samtidig selv bytte for ørn og større (truede) rovdyr. Dette viser at tiltak som for eksempel å stoppe utlegging av åte og hindre ville dyrs tilgang til søppelfyllinger kan være tiltak som vil ha en mye større effekt på revebestanden enn jakt.

I tillegg til at tankegangen bak skuddpremier («predator-kontroll») er feilslått og ikke forenelig med et biologisk forsvarlig natursyn, er det tydelig at metoden heller ikke «effektiv» i å oppnå det man ønsker (større bestander av enkelte dyr (som ofte ønskes som «jaktutbytte»)). Det faller på sin egen urimelighet at kommunen skal legge til rette med økonomiske insentiver for en ordning som er uten hensikt og samtidig er skadelig for naturmangfoldet.

Luxemburg forbød revejakt i 2015, men spådommer om at bestanden ville «eksplodere» slo ikke til. Sykdomsforekomsten ble imidlertid rapportert å være lavere enn i områder med intens jakt.¹⁰ Kanskje vil fravær av jakt føre til en mindre «stresset» bestand der reproduksjonsraten ikke er «på høygir», noe som igjen kan føre til bedre immunforsvar for dyrene. Ved å gå bort i fra tanken om predatorjakt har Luxemburg blitt i stand til å sette større fokus på de menneskeskapte årsakene til nedgang i biologisk mangfold for for eksempel fuglearter, slik som landbrukspraksiser og tap av insekter som følge av menneskers arealbruk og forurensing. Det påpekes av miljøministeren at fasan eksempelvis var så godt som utryddet på 1980-tallet, samtidig som det ble drevet intens jakt på rødrev - og at predatorjakt dermed er et blindspor.¹¹

Konklusjon

På bakgrunn av forskning og faglig erfaring er det svært tydelig at skuddpremieordninger både er feilslåtte og uetiske: NOAH oppfordrer alle kommuner som har skuddpremieordninger om å avslutte disse og ikke innføre denne typen ordninger for noen art.

Med vennlig hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter v/

Maria Lien
Veterinær

⁸ <https://www.scandfox.no/Fakta-om-rødreven#bestandsstørrelse>

⁹ Handlingsplan mot amerikansk mink (Neovison vison); Direktoratet for Naturforvaltning, DN-rapport 5 (2011) https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/2362/dn-rapport-5-2011_nett.pdf

¹⁰ European Wilderness Society, 2018

<https://wilderness-society.org/success-for-fox-hunting-ban-in-luxembourg/>

¹¹ Luxemburger Port, 16.07.2020

https://www.wort.lu/de/lokales/fuchsjagd-bleibt-verboden-5f104fa3da2cc1784e361c08?fbclid=IwAR23Wzn3nCUldcsyeJm5cCAS_CiCe9w-WFXwLzm5WcZgpUfGlyenXtwrXU